Þriðjudaginn 5. apríl 1960.

Nr. 230/1959. **Aðalbjörg Sigríður Ásgeirsdóttir f. h. Birgis Þórs Helgasonar**
(Sigurður Ólason hrl.)
gegn
Hólmfríði Löve (Gunnar Pálsson hrl.).

Dómendur:
hæstaréttardómararnir Þórður Eyjólfsson, Árni Tryggvason, Gizur Bergsteinsson og Jónatan Hallvarðsson og Magnús Þ. Torfason prófessor.

Umboðsskortur. Frávísun.

Dómur Hæstaréttar.

Máli þessu hefur Aðalbjörg Sigríður Ásgeirsdóttir, Skaftahlíð 36 í Reykjavík, áfrýjað til Hæstaréttar „fyrir hönd ófjárráða sonar síns Birgis" með stefnu, útgefinni 28. desember 1959, að fengnu áfrýjunarleyfi 18. s. m. Hér fyrir dómi hefur komið fram, að nefndur Birgir Þór er fæddur 22. janúar 1939 og gekk í hjónaband 8. nóvember 1958. Var hann því fjárráða, er áfrýjunarstefna var út gefin, sbr. 4. gr. laga nr. 95/1947. Og þar sem ekki hefur verið sannað, að áfrýjandi Aðalbjörg Sigríður Ásgeirsdóttir hafi haft umboð frá Birgi til áfrýjunar málsins fyrir hönd hans, þegar áfrýjunarstefna var út gefin, ber að vísa máli þessu sjálfkrafa frá Hæstarétti.

Samkvæmt kröfu stefndu ber áfrýjanda Aðalbjörgu að greiða henni málskostnað fyrir Hæstarétti, sem ákveðst kr. 1200.00.

Dómsorð:

Máli þessu er vísað frá Hæstarétti.

Áfrýjandi, Aðalbjörg Sigríður Ásgeirsdóttir, greiði stefndu, Hólmfríði Löve, málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 1200.00, að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 27. júní 1959.

Mál þetta, sem tekið var til dóms 18. þ. m., hefur Hólmfríður Löve, húsfreyja, Sigtúni 35, hér í borg, höfðað á bæjarþinginu með stefnu, útgefinni 11. maí 1956, *aðallega* gegn Helga Gíslasyni bryta, Úthlíð 11, hér í borg, en *til vara* gegn honum vegna ófjárráða sonar hans Birgis, sama staðar, til greiðslu skaðabóta, að fjárhæð kr. 39.000.00 ásamt 7% ársvöxtum frá 7. maí 1955 til greiðsludags og málskostnaðar eftir mati dómsins.

Stefndi hefur krafizt sýknu bæði vegna sjálfs sín og sonar síns.

Málsatvik eru þessi:

Hinn 26. október 1954, um kl. 3 síðdegis, varð sá atburður í svonefndum söluturni, sem staðsettur er á mótum Hverfisgötu og Kalkofnsvegar, að 15 ára gamall sonur stefnda, Birgir, sem þar var staddur ásamt félögum sínum, skaut af byssu. Er ekki fullljóst, hvers konar byssu hér var um að ræða né heldur, hverju skotið var úr henni, en af gögnum málsins er helzt að ráða, að það hafi verið táragassprengja. Stefnandi var við afgreiðslustörf í söluturninum, og skýrir hún svo frá atvikum, að skyndilega hafi heyrzt nokkuð hár hvellur, líkt og úr barnabyssu. Samtímis hafi gosið upp reykur, sem á svipstundu blindaði hana. Jafnframt hafi hana sviðið mjög í augun, og hafi hún alls ekki getað haldið þeim opnum. Viðskiptavinir, sem staddir voru í söluturninum, hafi farið út, en sjálf hafi hún orðið að vera kyrr til lokunartíma kl. 6 um kvöldið. Opnanlegur gluggi hafi enginn verið á turninum, og hafi óloftið af skotinu haldizt allan þann dag og hinn næsta og allan þann tíma hafi hana sviðið í augun.

Um 15 mínútum eftir þenna atburð átti lögregluþjónn leið framhjá söluturninum. Hafði lögreglan síðan upp á syni stefnda, og var hann fluttur á lögreglustöðina. Hafði hann þá í fórum sínum byssu og skot, og er þess getið í skýrslu lögreglunnar, að hún hafi tekið hvort tveggja í vörzlur sínar. Engin rannsókn virðist hafa farið fram á þessum hlutum, og kemur ekki fram í málinu, hvað um þá varð. Samkvæmt skýrslu piltsins var táragashylki í byssunni. Kveðst hann hafa keypt það í Þýzkalandi sumarið áður.

Piltur að nafni Benedikt Arason kveðst hafa komið inn í söluturninn umgetinn dag, um kl. 5.20. Kveðst hann þekkja stefnanda. Hafi hún fljótlega eftir komu hans tjáð honum, að þar inni hefði verið sprengd táragassprengja, en engin merki þess

hafi hann skynjað þá þegar. Er hann hafði dvalizt þarna um 15 mínútur, hafi þó farið að renna úr augum hans og hafi hann farið út. Eftir þetta hafi hann fundið til í augunum, og á öðrum degi hafi hann farið til Sveins Péturssonar augnlæknis. Á þriðja degi hafi hann fundið til í höfði vegna þessa og ekki getað unnið, en legið rúmfastur í tvo daga.

Stefnandi leitaði til Sveins Péturssonar augnlæknis daginn eftir umræddan atburð, en þá kveðst hún hafa verið svo slæm orðin í augunum, að hún hafi ekki getað unnið lengur.

Lagt hefur verið fram í málinu vottorð Sveins læknis Péturssonar, dags. 27. október 1954. Kveðst læknirinn þar hafa skoðað augu stefnanda þann sama dag. Kveður hann bæði augun hafa verið rauð og þrútin, og hafi stefnandi ekki getað haldið þeim opnum. Við skoðun hafi sézt, að hún var brennd á báðum augum.

Í vottorði sama læknis, dags. 7. apríl 1955, segir, að stefnandi hafi ekkert getað unnið, frá því fyrra vottorðið var gefið, vegna augnmeiðslanna og afleiðinga þeirra.

Hinn 13. nóvember 1958 kom læknirinn fyrir dóm og staðfesti vottorð sín. Skýrir hann þá svo frá, að bruninn á augum stefnanda, sem um getur í fyrra vottorðinu, hafi verið fyrsta stigs bruni og lýst sér í roðabólgu og rennsli, en jafnframt hafi fylgt mikil ljósfælni. Fljótt á litið hafi áverkinn á augunum líkzt fyrsta stigs bruna frá logsuðutækjum eða snjóbirtu, en bruni á augum, er hann hafi séð af þeim orsökum, hafi batnað á nokkrum dögum eða a. m. k. fljótlega. Slíku hafi aftur á móti ekki verið til að dreifa í þessu tilviki. Læknirinn kveður aldrei hafa verið um að ræða beina „infektion" í augum stefnanda, heldur hafi frekar virzt vera um einhvers konar eitrun að ræða, sem hann þó ekki geti sagt um, í hverju var fólgin. En hann hafi gert ráð fyrir, að atvik það, sem um ræðir, væri orsökin. Læknirinn kveður stefnanda hafa komið daglega til sín fram undir jól, að því er hann minnir. Úr því hafi hann látið hana fá meðöl heim með sér, en allt um það hafi hún komið á lækningastofu hans, er henni versnaði í augunum. Kveðst læknirinn telja, að útilokað hafi verið fyrir stefnanda að stunda vinnu, fyrst eftir að hún hlaut augnáverkana, eins og hún var á sig komin. Stefnandi hafi að eigin sögn reynt að vinna frá því um jól og fram til 7. apríl 1955, en þær tilraunir hafi jafnan endað þannig, að henni hafi versnað í augunum, enda hafi sömu sjúkdómseinkenni, sem áður var lýst, verið á augunum á því

tímabili. Kveðst læknirinn telja, að stefnandi hafi ekki haft heilsu til að stunda vinnu á þessu tímabili, eins og ástandi augnanna var þá háttað. Framburð sinn endar læknirinn á því, að hann hafi ekki fyrr haft augnsjúkling, er orðið hafi fyrir táragassprengju, hafi þá hér verið um táragassprengju að ræða, eins og hann kemst að orði.

Stefnandi reisir kröfur sínar á hendur aðalstefnda á því, að hann beri sem foreldri fébótaábyrgð á tjóni því, er Birgir sonur hans hafi valdið henni í umrætt sinn. Verði ekki á þetta fallizt, telur stefnandi auðsætt, að fébótaábyrgðin hljóti að falla á piltinn sjálfan, og beinir málssókninni því gegn honum til vara.

Aðalstefndi og varastefndi reisa sýknukröfuna báðir á því, að sönnur bresti fyrir því, að augnáverkar stefnanda hafi stafað af byssuskotinu í söluturninum, sem viðurkennt er, að átt hafi sér stað. Telja þeir, að táragassprenging geti ekki valdið slíkum meiðslum. Þessu til stuðnings er af hálfu stefndu lagt fram vottorð frá Úlfari Þórðarsyni augnlækni, er þannig hljóðar:

„Undirritaður læknir hefur verið spurður, af hr. Sigurgeir Sigurjónssyni, hvort mér væri kunnugt um slys af völdum táragass, og þá sérstaklega um afleiðingar þess fyrir augun. Þar eð mér var ókunnugt um þetta, spurðist ég fyrir um þessi atriði hjá próf. H. K. Muller, yfirlækni á augnspítala Háskólans í Bonn. Svar hans var á þá leið, eftir að hann hafði látið fara yfir það, sem skrifað hefur verið um þetta í fagrit, að: Ef táragasi er skotið beint inn í augun, þannig að byssunni er stefnt á augun, þá getur táragasskot valdið langvarandi bólgu í auganu, en þá meir fyrir áverka af sprengingunni en af áhrifum táragassins, eins ef táragasið springur í umhverfi manns á venjulegan hátt er ókunnugt um neinar skemmdir á auganu af þeim orsökum. Hef ég engu við þetta að bæta og tel þetta vera tæmandi svar við því, sem ég var spurður að."

Í öðru lagi reisir aðalstefndi sýknukröfuna á því, að það sé andstætt lögum, að foreldrar beri fébótaábyrgð á skaðaverkum barna sinna, nema um sé að ræða culpa hjá foreldrunum. Sjálfur hafi hann engan hlut átt að því, að sonur hans hafði umrædda hluti undir höndum, og bresti því alveg skilyrði fyrir fébótaábyrgð hans. Drengurinn hafi og verið orðinn 15 ára gamall, en á þeim aldri hafi börn öðlazt slíkan þroska, að þau hljóti sjálf að vera fullábyrg gerða sinna.

Aðalstefndi kom fyrir dóm í málinu hinn 28. apríl 1959 og synjaði þá eindregið fyrir, að honum hafi verið kunnugt um

tilvist umræddrar byssu í vörzlum Birgis sonar síns. Er ósannað gegn mótmælum hans, að hann hafi átt nokkurn hlut að því, að pilturinn hafði byssuna undir höndum eða að hann hafi um það vitað, og verður hann þegar af þeirri ástæðu ekki gerður ábyrgur fyrir tjóni stefnanda. Ber því að sýkna hann af kröfum hennar í málinu, en rétt þykir, að málskostnaður gagnvart honum falli niður.

Þegar það er virt, sem að framan er rakið um augnmeiðsli stefnanda, aðdraganda þeirra, sem ekki er vefengdur, að augnmeiðslin voru rannsökuð af sérfræðingi í augnsjúkdómum strax daginn eftir umræddan atburð, og að þá kom í ljós bruni á augunum, að sömu einkenni voru á augunum, frá því er stefnandi fyrst leitaði læknis og ávallt síðan, er hún gekk til hans að staðaldri, og að ekkert er fram komið um það, að stefnandi hafi orðið fyrir öðrum áverka á augunum á þessu tímabili eða verið haldin neins konar augnveiki, þá þykir ekki viðurhlutamikið að líta svo á, að augnmeiðslin megi rekja til byssuskotsins, er sonur aðalstefnda stóð að í umrætt sinn. Með skírskotun til þess ber að leggja á hann fébótaábyrgð á tjóni stefnanda, er af þessu leiddi.

Tjón sitt telur stefnandi nema þeirri fjárhæð, sem krafizt er í málinu, en fjárhæðina sundurliðar hún þannig, að kr. 24.000.00 eru fyrir atvinnutjón, en kr. 15.000.00 fyrir þjáningar og óþægindi.

Stefnandi er gift og á tvö börn, sem á þessum tíma voru 7 og 11 ára gömul. Hjónin höfðu söluturninn á leigu, og kveðst stefnandi hafa unnið þar við afgreiðslustörf allan daginn að öðru leyti en því, að eiginmaður hennar hafi leyst hana af hólmi í hádeginu. Jafnframt hafi hún sjálf hjálparlaust gegnt heimilisstörfum. Eftir að hún hlaut augnmeiðslin, hafi ekki verið um að ræða eiginlega vinnu frá hennar hendi, svo sem rakið hefur verið. Afleiðingin hafi orðið sú, að eiginmaður hennar hafi orðið að taka að sér afgreiðslustörfin í söluturninum og kaupa hafi orðið heimilisaðstoð. Jafnframt hafi svo komið að því, að þau hafi orðið að afsala sér leiguréttinum yfir söluturninum, sem ella hefði ekki orðið.

Stefnandi fær fjárhæð áætlaðs atvinnutjóns þannig fram, að hún gerir ráð fyrir, að hún hafi verið óvinnufær í 5½ mánuð. Kaup sitt við afgreiðslustörf í söluturninum reiknar hún kr. 3500.00 á mánuði, eða alls kr. 19.250.00 greint tímabil. Þá kveðst

stefnandi hafa greitt stúlku fyrir heimilisaðstoð kr. 800.00 á mánuði, eða alls kr. 4750.00.

Af hálfu stefnda er fjárhæð kröfunnar mótmælt sem allt of hárri. Er því mótmælt, að stefnandi hafi haft svo hátt kaup, sem hún reiknar með, og enn fremur, að hún hafi verið óvinnufær allan þann tíma, sem atvinnutjónið er miðað við.

Með hliðsjón af þeim upplýsingum, sem fyrir liggja um hagi stefnanda, meiðsli þau, er hún hlaut, og afleiðingar þeirra, þykja bætur til hennar hæfilega ákveðnar í einu lagi kr. 20.000.00. Verður varastefndi dæmdur til að greiða stefnanda þá fjárhæð ásamt málskostnaði, sem ákveðst kr. 3000.00.

Vaxtakröfunni er sérstaklega mótmælt, bæði upphafstíma vaxtanna og að dæmdir verði 7% vextir p. a.

Rétt þykir að dæma 6% ársvexti af dæmdri fjárhæð frá þeim tíma, sem krafizt er.

Gunnar M. Guðmundsson, fulltrúi borgardómara, kvað upp þenna dóm.

Dómsorð:

Aðalstefndi, Helgi Gíslason, er sýkn í máli þessu af kröfum stefnanda, Hólmfríðar Löve, en málskostnaður, að því er hann varðar, falli niður.

Varastefndi, Helgi Gíslason vegna ófjárráða sonar síns Birgis, greiði stefnanda kr. 20.000.00 ásamt 6% ársvöxtum frá 7. apríl 1955 til greiðsludags og kr. 3000.00 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.